

83
H-26

DAVLATOVA ADIBA

**ISHOQXON TO'RA IBRAT
HAYOTI VA IJODIY-MA'RIFIY
FAOLIYATINI
O'RGANISH MUAMMOLARI
(USLUBIY QO'LLANMA)**

TOSHKENT-2018

83
H-26

DAVLATOVA ADIBA

**ISHOQXON TO'RA IBRAT
HAYOTI VA IJODIY-MA'RIFIY
FAOLIYATINI
O'RGANISH MUAMMOLARI
(USLUBIY QO'LLANMA)**

TOSHKENT-2018

Количество предыдущих
выдач _____

Количество предыдущих выдач	

2
ave
by
OG
down
(ms)

83.3
A-76

**TOSHKENT VILOYATI CHIRCHIQ DAVLAT
PEDAGOGIKA INSTITUTI**

ISHOQXON TO‘RA IBRAT HAYOTI VA IJODIY-MA’RIFIY FAOLIYATINI O‘RGANISH MUAMMOLARI

(USLUBIY QO‘LLANMA)

570

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLII VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
TOSHKENT VILOYATI CHIRCHIQ
DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI
AXBOROT RESURS MARKAZI

TOSHKENT-2018

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLII VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
TOSHKENT VILOYATI CHIRCHIQ
DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI
AXBOROT RESURS MARKAZI
1-EILALI

A.Davlatova. Ishoqxon To'ra Ibrat hayoti va ijodiy-ma'rifiy faoliyatini o'rganish muammolari. – T.: «ZUXRA BARAKA BIZNES» MChJ 2018, 67-bet

Mazkur uslubiy qo'llanma O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoevning 2017 yil 7-8 iyul kunlari Namangan viloyatiga tashrifi davomida berilgan topshiriqlar va kengaytirilgan tarzda o'tkazilgan majlisi bayonining 81-bandi hamda Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2017 yil 14 sentyabrdagi 87-02-2987-sonli topshirig'i asosida tayyorlangan dastur doirasida ishlab chiqildi. Ushbu uslubiy qo'llanma oliy ta'lim muassasalari bakalvriat ta'lim yo'nalishlari talabalari uchun mo'ljallangan.

Tuzuvchi: A.Davlatova. TVCHDPI "O'zbek tili va adabiyoti" kafedrasida dotsenti

Taqrizchi: N.Jabborov. Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti professori, filologiya fanlari doktori

"O'zbek tili va adabiyoti" kafedrasida majlisida muhokama qilingan va tasdiqlash uchun tavsiya etilgan.

Bayonnoma №4 "25" oktyabr 2018 yil

Uslubiy qo'llanma Toshkent viloyati Chirchiq davlat pedagogika institutining Kengashida muhokama qilingan va nashrga tavsiya etilgan.

Bayonnoma №6. "20" noyabr 2018 yil

KIRISH

XIX asr oxiri –XX asr boshlari Turkiston tarixiga ijtimoiy-siyosiy, madaniy o'zgarishlar davri bo'lib kirdi. Ijtimoiy turmushdagi qator yangilanishlar mana shu o'zgarishlar samarasi o'laroq maydonga keldi. Bu davr ijtimoiy-madaniy hayotining eng xarakterli jihatlaridan biri milliy uyg'onish harakatining vujudga kelishi va uning zahirida yangi adabiyotning shakllangani bilan izohlanadi.

Bu jarayonda Turkiston xalqi boshidan kechirgan mustamlakachilik siyosati natijasida jamiyatning ilg'or qatlami, xususan ziyolilar ongida mustaqillik orzusining paydo bo'lishi, qolaversa, mahdudlik, ma'rifatsizlik, jaholatga qarshi cheksiz isyonning tug'ilishi muhim rol o'ynadi. Shunday qilib, o'lkada millat taraqqiyoti va yurt ravnaqini ko'zda tutgan nafaqat ma'rifiy-madaniy yangilanishlar, balki yangi adabiyot, yangicha adabiy-estetik qarashlar ham eski, an'anaviy adabiyotning o'mini egallay boshladi.

Ijtimoiylasha borgan bu davr adabiyotida G'arb so'z san'atidan ilhomlanish, o'zga millatlar adabiy tajribalariga ergashish holatlari kuzatiladi. Lekin unda milliy mentalitet, diniy qadriyatlar oxirgi o'ringa tushib qolgan emas. Aksincha, tarbiya, millat va jamiyat taraqqiyoti masalalari asosiy o'rinni tutadiki, muayyan asarda qo'yilgan muammoning echimida, tahlilida ijodkorning ijtimoiy-estetik ideali yaqqol namoyon bo'ladi. Qolaversa, XX asr boshlaridagi adabiyot, unda qo'llangan yangiliklar keyingi yillar adabiyotida muhim ko'priq vazifasini o'tagan.

Ma'lumki, har bir davr adabiyotining ustuvor yo'nalishlari, o'ziga xos badiiy-estetik jihatlar bo'ladi. Ishoqxon To'ra Ibrat adabiy merosi mavzu ko'lamining kengligi, ma'rifat g'oyasidan tortib, ijtimoiy-siyosiy kurashlarga qadar aks ettirgani bilan ajralib turadi. Bir so'z bilan aytganda, uning adabiy merosi xalqimizning ziddiyatli o'tmishi tarixi hamdir. Unda ifodalangan ijtimoiy-estetik ideallarni tasniflash, tahlil etish, ilmiy xulosalar berish adabiyotshunosligimiz oldida turgan dolzarb vazifalardan biridir.

Mazkur uslubiy qo'llanma O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoevning 2017 yil 7-8 iyul kunlari Namangan viloyatiga tashrifi davomida berilgan topshiriqlar va kengaytirilgan tarzda o'tkazilgan majlisi

bayonining 81-bandi hamda Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2017 yil 14 sentyabrda 87-02-2987-sonli topshirig'i asosida tayyorlangan dastur doirasida ishlab chiqildi. Ushbu uslubiy qo'llanma oliy ta'lim muassasalari bakalvriat ta'lim yo'nalishlari talabalari uchun mo'ljallangan.

1-MAVZU: Ibratshunoslik. Ishoqxon Ibrat – tilshunos olim

REJA:

1. Milliy uyg'onish davri o'zbek adabiyotining asosiy xususiyatlari
2. XIX asr oxiri – XX asr boshlari o'zbek adabiyotida Ishoqxon Ibrat ijodiy faoliyatining tutgan o'rni
3. Ibratshunoslikka bir nazar

Tayanch so'z va iboralar: milliy uyg'onish, estetik tamoyillar, ijtimoiy voqelik, usuli savtiya, litografiya, milliy matbuot, qatag'on, aruz, barmoq vazni.

Ishoqxon To'ra Ibrat Turkiston tarixining eng ziddiyatli, ijtimoiy-siyosiy jihatdan keskin o'zgarishlar sodir bo'layotgan davrida yashab ijod etdi. Ma'rifatparvar shoir, serqirra olim, jonkuyar pedagog va jurnalistning faoliyatini o'rganish uchun u yashagan davr manzarasidan to'liq boxabar bo'lish taqazo etiladi. Jadid adabiyoti va adabiyotshunosligi, undagi estetik tamoyillarning shakllanish tarixiga umumiy nazar tashlashdan oldin, garchi bu davr adabiyoti "yangi" maqomiga da'vogarlik qilishiga qaramasdan, o'zidan oldingi ijodkorlarni va ijod namunalari badiiy o'zlashtirgani, uning bag'rida etishib chiqqanini ta'kidlash lozim bo'ladi. Faqat XIX asr oxiri – XX asrning boshlariga kelib, tarixiy sharoit keskinlashgan, millatning ijtimoiy-siyosiy, ma'rifiy va madaniy ahvoli ayanchli manzara kasb etgan edi. Mana shu vaziyatdan qutilish, millat ravnaqini ta'minlash uchun ham, islohat masalasi kun tartibiga ko'tarildi. Milliy uyg'onish davri o'zbek adabiyotini ijtimoiy voqelikdan ayri holda o'rganib bo'lmashligining sababi ham ana shunda. Hamonki, yurt taraqqiyoti, millatni uyg'otish vazifasi bosh mavzuga aylangan ekan, unga xizmat qiladigan vosita zaruriyati ham yuzaga keldi. Tabiiyki, bu jarayonda badiiy so'z qudratidan kuchliroq vosita yo'q edi. Umuman olganda, tarixning tub burilishlari davrida har doim adabiyot, matbuot minbar vazifasini o'tagani haqiqat.

Badiiy adabiyot maktab, maorif, ijtimoiy-maishiy masalalardan tortib, siyosiy masalalarni qamrab olish darajasiga ko'tarila bordi.